

اطلاعات استراتژیک و کشورداری

● سپهر خلجی

دانشجوی کارشناسی ارشد علوم استراتژیک

منظور از اطلاعات استراتژیک در این کتاب «دانشی است که روابط خارجی باید در زمان جنگ و صلح بر پایه آن باشد.» این کتاب مشتمل بر شش فصل است.

نظم بین‌المللی در جهان چند فرهنگی، جنگ و برخورد افکار، سنت‌های جنگ سیاسی و جنگ کم‌شدت در نظام‌های توتالیتر و روسیه و چین، کشورداری و اطلاعات در جهان غیر غربی، دانش و روش در مطالعات تطبیقی اطلاعات در جوامع غیر غربی، سیاست آمریکا و توهم ارزش‌های مشابه و اطلاعات استراتژیک در جنگ سرد اعتقادات و عناوین فصول شش‌گانه این کتاب را تشکیل می‌دهند.

فصل اول

پس از مقدمه‌ای طولانی که نویسنده در آن پیش فرض‌های خود و نیز ضرورت نگاشتن چنین کتابی را تشریح کرده است، فصل اول با عنوان نظم بین‌المللی در جهان چند فرهنگی آغاز می‌شود. در این فصل ضمن بررسی برخی از وجوه فرهنگی کشورهای آسیایی، آسیای جنوب شرقی و خاورمیانه به تفاوت برداشت از برخی ادیان مانند اسلام و مسیحیت در نقاط مختلف جهان اشاره شده است. در این زمینه تفاوت اسلام عربستانی، اسلام ایرانی و اسلام ترکی و نیز تفاوت مسیحیت اروپایی با مسیحیت در ژنیر و اوگاندا یادآوری شده است.

در ادامه با اشاره به برخی وجوه تفاوت در غرب و شرق تأکید شده است که «دیپلماسی غربی باید در جهانی که هیچ فرهنگ مشترکی ندارد، هیچ نظام غالب سیاسی ندارد و دیگر حاضر نیست از معیارهای غربی رفتار بین‌المللی اطاعت نماید، آماده اقدام باشد.»

فصل دوم، جنگ و برخورد افکار

فصل دوم کتاب به ارائه مستندات و تقویت روحیه جنگ طلبی

■ آدابرنوبوزمان. اطلاعات استراتژیک و کشورداری، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۸۱، ۳۴۸ صفحه.

کتاب اطلاعات استراتژیک و کشورداری به نقش اطلاعات در کشورداری پرداخته است و این امر را از زوایای گوناگون مورد بررسی قرار داده است. این کتاب با برخورداری از نگاه تطبیقی به مقوله اطلاعات نقش آن را در حفظ برتری در روابط بین‌الملل مورد تأکید قرار داده است. در این کتاب با ارائه تحلیلی نظری از اطلاعات و مقولات مرتبط با آن «اطلاعات استراتژیک» پیش شرطی عمده برای اجرای موفقیت‌آمیز روابط بین‌الملل فرض شده است.

در این کتاب از اسلام تصویری رادیکال ارائه شده و سعی شده است تا با ارائه شواهدی فرهنگی و یا مذهبی عمدتاً به تحریک عواطف مخاطب پرداخته شود

در بین برخی ملل پرداخته است.

در این زمینه شواهدی باستانی از کشورهای چین، هندوستان و نیز کشورهای آفریقایی ارائه شده است.

همچنین در این بخش با ارائه شواهدی مذهبی به ویژه از دین یهود چنین نتیجه‌گیری شده است که «هیچ‌کس نمی‌تواند تورات یا قرآن و سنت‌های اسلامی را قرائت کند بدون آنکه به موضوع جنگ در آنها نپردازد.»

فصل ششم، سیاست آمریکا و توهم ارزش‌های مشابه

در این بخش به ارزش‌های اسلامی، ارزش‌های خاورمیانه و ارزش‌های آسیای جنوب شرقی پرداخته شده است.

همچنین نتیجه‌گیری شده است که سیستم‌های ارزش‌های کشورداری غیر غربی تقریباً در این مورد یکسان هستند و قادر به انطباق با ایده‌های غربی قانون‌گرایی، حقوق فردی و صلح تا به آن حدی که ما مایلیم نیستند.

فصل سوم، سنت‌های جنگ سیاسی و جنگ کم‌شدت در نظام‌های توتالیتر روسیه و چین

در این بخش با تشریح وضعیت حکومتی شوروی سابق، کوبا و چین که نویسنده آن را توتالیتر توصیف کرده است، با نقد ویژه نظام سیاسی چین نتیجه‌گیری شده است که «مائو مانند یکی از همان مستبدان سنتی و معروف چین بود.»

به نظر می‌رسد مهم‌ترین معضل کتاب اطلاعات استراتژیک و کشورداری عدم تعریف صحیح «اطلاعات استراتژیک» است.

عدم استراتژیک به عنوان شاخه‌ای از روابط بین‌الملل در حال حاضر جزو دانش‌های نوین و دارای تعریف خاصی است که با تعریف ارائه شده در این کتاب مطابقت چندانی ندارد.

کتاب‌آکنده از مثال‌هایی درباره کشورهای غیر غربی و به ویژه کشورهای کمونیستی، نظیر شوروی سابق و چین است و به نظر می‌رسد مهم‌ترین دغدغه نویسنده را تبیین سیاست‌های آمریکا در قبال این کشورها تشکیل می‌دهد.

در این کتاب از اسلام تصویری رادیکال ارائه شده و سعی شده است تا با ارائه شواهدی فرهنگی و یا مذهبی عمدتاً به تحریک عواطف مخاطب پرداخته شود.

به‌رغم آنکه در ترجمه کتاب به سال انتشار کتاب در آمریکا اشاره نشده است، اما از فحوای کتاب می‌توان دریافت که این کتاب بر اساس دغدغه‌های داوران جنگ سرد و منبعث از رویکردهای سیاسی آمریکا در قبال این عصر نگاشته شده است.

با این پیش‌فرض که شواهد اثبات آن نیز در سراسر کتاب موجود است و شکل‌گیری ساختاری و جدید در نظام بین‌الملل و بر هم خوردن معادلات سنتی حاکم بر سیاست بین‌الملل دلیل و ضرورت ترجمه این کتاب با چنین ویژگی‌هایی در سال ۱۳۸۲ شمسی - سال‌ها پس از فروپاشی شوروی سابق - بر خواننده آشکار نمی‌شود.

فصل چهارم، کشورداری و اطلاعات در جهان غیر غربی

در این فصل به علل شکست سیاست خارجی و اطلاعاتی آمریکا در دهه‌های گذشته پرداخته شده است.

علاوه بر این به چند مورد از «ارزیابی‌های غلط» در کوبا، افغانستان، خاورمیانه و آفریقای سیاه پرداخته شده و تلاش گردیده است که معایب سیاست خارجی آمریکا را ناشی از عدم توانایی برای درک فرهنگ‌ها و نظام کشورداری خارجی نسبت بدهد.

فصل پنجم، دانش و روش مطالعات تطبیقی اطلاعات در جوامع غیر غربی در این بخش پس از چند بررسی موردی درباره برخی از کشورها به ویژه کشور چین نتیجه‌گیری شده است که مطالعات تطبیقی درباره فرهنگ کشورهای غربی، کشورهای کمونیستی و مناطق غیر غربی غیر کمونیستی، نشان می‌دهد که هنجارها و ارزش‌های حاکم بر نظام داخل هر جامعه روی روابط بیرونی آنها اثر دارد.